

HOITOTYÖN OPETTAJAN OSAAMINEN
Kirjallisuuskatsaus

Helena Eskola

2586179

Kandidaatin tutkielma

Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen
tutkimusyksikkö

Hoitotiede

Oulun Yliopisto

Huhtikuu 2019

Oulun yliopisto

LTK, Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen tutkimusyksikkö, Hoitotieteen tutkinto-ohjelma

Tiivistelmä

Helena Eskola:

Hoitotyön opettajan osaaminen

Kandidaatintutkielma: 31 sivua, 6 liitettä

Huhtikuu 2019

Kandidaatintutkielman tarkoituksena oli teoria- ja tutkimustiedon kartoittamisen avulla kuvata ja selvittää, mitä on hoitotyön opettajan osaaminen. Tutkielman tutkimuskysymyksen avulla selvitettiin, mistä hoitotyön opettajan osaaminen koostuu. Tavoitteena oli tuottaa kirjallisuuskatsauksen avulla ajankohtaista ja tiivistettyä tietoa hoitotyön opettajan osaamisesta, jota opetushenkilöstö, koulutusorganisaatiot ja tutkijat voivat eri yhteyksissä hyödyntää.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin narratiivista kirjallisuuskatsausta, jonka aineisto kerättiin PubMed, CINAHL ja Medic- tietokannoista (n=8). Lisäksi yksi artikkeli otettiin mukaan manuaalisen haun tuloksena katsaukseen mukaan valitun artikkelin lähdeluetteloon pohjautuen. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit täyttävä aineisto analysoitiin käyttäen menetelminä induktiivista sisällönanalyysiä sekä narratiivista synteesiä.

Tutkielman tulosten mukaan hoitotyön opettajan osaaminen koostuu hoitotyön osaamisesta, pedagogisesta osaamisesta, opettajan persoonallisuustekijöistä ja suhteista opiskelijoihin, hallinto-, tutkimus- ja teknologiaosaamisesta sekä yhteistyöosaamisesta ja kouluttautumisesta. Tulosten perusteella voidaan todeta hoitotyön opettajan osaamisen olevan useasta eri osa-alueesta koostuvaa. Koska hoitotyön opettajan osaaminen on yksi hoitotyön koulutuksen ydinasia, on keskeistä tunnistaa, mitä hoitotyön opettajan osaaminen on. Tämän avulla voidaan mahdollistaa sellaisten hoitotyön ammattilaisten koulutus, joilla on pätevyys vastata hoitotyön jatkuvasti muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin.

Hoitotyön opettajat voivat hyödyntää tutkielman tuloksia omaa osaamista tarkastellessaan. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää koulutusta suunniteltaessa sekä hoitotyön opettajan osaamista koskevaa tutkimusta valmisteltaessa.

Avainsanat: Hoitotyön opettaja, Osaaminen, Hoitotyön opettajan osaaminen, Hoitotyön koulutus

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TYÖN TEOREETTINEN TAUSTA	3
2.1 Hoitotyön opettaja hoitotyön koulutuksen toteuttajana	3
2.2 Hoitotyön opettajan osaaminen	4
3 TUTKIELMAN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS	6
4 TUTKIELMAN AINEISTO JA MENETELMÄT	7
4.1 Kirjallisuuskatsaus	7
4.2 Aineiston haku ja valinta	7
4.3 Aineiston analyysi	9
5 TULOKSET	11
5.1 Hoitotyön osaaminen	11
5.2 Pedagoginen osaaminen	13
5.3 Opettajan persoonallisuustekijät ja suhteet opiskelijoihin	15
5.4 Hallinto-, tutkimus- ja teknologiaosaaminen	16
5.5 Yhteistyöosaaminen ja kouluttautuminen	17
6 POHDINTA	20
6.1 Tulosten tarkastelu	20
6.2 Tutkielman luotettavuuden arviointi	22
6.3 Tulosten merkittävyys ja jatkotutkimusaiheet	23
LÄHTEET	26
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Terveysthuollon ympäristöissä vallitseva nopean muutoksen kulttuuri on keskeisesti vaikuttamassa siihen, millaista ammattitaitoa työelämässä tarvitaan. Käsitykset siitä, mistä hoitotyön osaaminen koostuu ja kuinka sitä opetetaan, ovat näin ollen jatkuvan muutoksen kohteena. (Cave 2005; Cowan 2005; Mackenzie 2009.) Koska hoitotyön koulutuksen tulee antaa opiskelijoille valmiudet toteuttaa näyttöön perustuvaa ja terveyttä edistävää hoitotyötä (Opetusministeriö 2006; Salminen ym. 2006), tulee terveydenhuollon koulutuksen olla laadukasta ja kattavaa. Hoitotyön opettajan osaamisella on keskeinen vaikutus hoitotyön koulutukseen sekä hoitotyön laatuun, sillä hoitotyön opettajat ovat merkittävässä asemassa terveydenhuollon ammattilaisia koulutettaessa (Salminen 2000).

Hoitotyön koulutuksen toteuttaminen muuttuvassa hoitotyön ympäristössä vaatii tarkempia kuvauksia ja arvioita hoitotyön opettajan rooleista ja osaamisesta (Mikkonen ym. 2018; NLN 2013; Ortelli 2006). ”Osaava ammatillinen opettaja 2020”-tutkimuksessa havaittiin ammatillisen opettajan työnkuvan olevan muutoksessa, minkä vuoksi osaamistasoja tulee tarkistaa säännöllisin väliajoin (Paaso 2012). Opettajan ydinosaamisen tunnistamisen voidaankin katsoa olevan välttämätöntä, jotta tulevaisuudessa voitaisiin kouluttaa päteviä ammattilaisia terveydenhuollon alalle. Hoitotyön opettajien osaamiseen kohdistuva tutkimus on erityisesti Euroopan alueella ollut suhteellisen vähäistä ja terveysthuollon opettajan osaaminen onkin alituttu aihealue. Osaaminen olisi kuitenkin määriteltävä selkeästi, nostaen esiin myös ammatilliseen kehitykseen vaadittavat tekijät. (Mikkonen ym. 2018; NLN 2013; Ortelli 2006.)

Tässä tutkielmassa hoitotyön opettajaksi kutsutaan henkilöä, joka kouluttaa toisen asteen hoitotyön opiskelijoita tai ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutusohjelmassa opiskelevia opiskelijoita. Opettajan työtä säädellään oppilaitoksen, kunnan tai kuntayhtymän sekä valtion toimesta. Kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät hoitotyön opettajalle on säädetty valtioneuvoston asetuksella. (Karjalainen 2008.) Ammatillisen opettajan työn voidaan nähdä olevan hyvin monipuolista ja laaja-alaista osaamista vaativaa (Opetusalan ammattijärjestö 2019). Hoitotyön opettajalla tulee olla kyky yhdistää tietoja, taitoja sekä asenteita ja soveltaa niitä erilaisiin käytännön tilanteisiin

(Salminen ym. 2013). Lisäksi opettajan tulee huolehtia oman osaamisen ylläpidosta koulutusten ja työelämäyhteyksien avulla (Valtioneuvoston asetus 2013/546).

Kandidaatintutkielman tarkoituksena on teoria- ja tutkimustiedon kartoittamisen avulla kuvata ja selvittää, mitä on hoitotyön opettajan osaaminen. Tavoitteena on tuottaa kirjallisuuskatsauksen avulla ajankohtaista ja tiivistettyä tietoa hoitotyön opettajan osaamisesta, jota opetushenkilöstö, koulutusorganisaatiot ja tutkijat voivat eri yhteyksissä hyödyntää. Tutkimusaineistosta nostetaan induktiivisen sisällönanalyysin sekä narratiivisen synteesin avulla esiin tulokset ja johtopäätökset, joiden tiivistettyä tietoa voidaan hyödyntää opetushenkilöstön osaamista tarkasteltaessa, koulutusten sisältöjä valmisteltaessa ja hoitotyön opettajan osaamiseen kohdistuvia tutkimuksia suunniteltaessa.

2 TYÖN TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Hoitotyön opettaja hoitotyön koulutuksen toteuttajana

Lähihoitajakoulutus on sosiaali- ja terveystieteiden 180 opintopisteen laajuinen perustutkinto, mikä koostuu ammatillisesta tutkinnon osasta, yhteisestä tutkinnon osasta sekä vapaasti valittavasta tutkinnon osasta (Opetushallitus 2014). Ammattikorkeakoulututkinnon voi sosiaali- ja terveystieteillä suorittaa hoitotyön tutkinto-ohjelmassa valmistuen sairaanhoitajaksi, terveydenhoitajaksi tai kättilöksi (Oulun ammattikorkeakoulu 2019). Sairaanhoitajan koulutus on 210 opintopistettä sisältävä tutkinto, joka koostuu hoitotyön perus- ja aineopinnoista, kliinisestä harjoittelusta, vapaasti valittavina toteutettavista opinnoista sekä opinnäytetyöstä, mukaan lukien siihen sisältyvä kypsyysnäyte. Terveydenhoitajan tutkinto on 240 opintopisteen laajuinen koulutus, mikä sisältää sairaanhoitajakoulutuksen. Kättilön koulutus, mikä sisältää myös sairaanhoitajan tutkinnon, on 270 opintopisteen laajuinen kokonaisuus. (Opetusministeriö 2006.)

Ammatillisen perustutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella odotetaan olevan laaja-alaiset teoreettiset ja käytännölliset valmiudet alan asiantuntijatehtäviin (OPH 2014; Valtioneuvoston asetus 2013/546). Hoitotyön koulutuksen yhteisenä tavoitteena on, että se tarjoaa opiskelijalle valmiudet terveyttä edistävään, sairauksia ehkäisevään ja kuntouttavan sekä korjaavan hoitotyön toteuttamiseen (Salminen ym. 2006). Hoitotyön opettajan osaamisella on keskeinen vaikutus hoitotyön koulutukseen sekä hoitotyön laatuun, sillä hoitotyön opettajat ovat merkittävässä asemassa terveydenhuollon ammattilaisia koulutettaessa (Salminen 2000).

Hoitotyön opettajaksi kutsutaan henkilöä, joka kouluttaa toisen asteen hoitotyön opiskelijoita tai ammattikorkeakoulussa terveystieteillä opiskelevia opiskelijoita. Opettajan työtä säädelään oppilaitoksen, kunnan tai kuntayhtymän ja valtion toimesta. Kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät hoitotyön opettajalle on säädetty valtioneuvoston asetuksella. (Karjalainen 2008.)

Ammatillisia aineita opettavalta vaaditaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, vähintään kolmen vuoden työkokemus opetettavalta alalta sekä pedagogiset opinnot. Lisäksi opettajalla tulee olla pätevyys terveydenhuolto-alan ammatin harjoittamiseen laillistettuna ammattihenkilönä. Sosiaali- ja terveysalan opetusta on kelpoinen toteuttamaan myös sellainen henkilö, joka omaa soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon, pedagogiset opinnot ja vähintään viisi vuotta käytännön työkokemusta korkeakoulututkintoaan vastaavassa työtehtävissä. (Valtioneuvoston asetus 2010/1168.)

Ammatillisen opettajan työ on hyvin monipuolista ja laaja-alaista osaamista vaativaa (Opetusalan ammattijärjestö 2019). Hoitotyön opettajan työ sisältää eri rooleja, joita voidaan jaotella opettajan, tutkijan ja yhteistyökumppanin rooleihin (Davis ym. 2005). Opettajan tehtävät rakentuvat useasta eri osa-alueesta. Näitä ovat opetus- ja ohjaustyö sekä niihin sisältyvät muut tehtävät, opetuksen kehittämistyö omalla ammattialalla tapahtuva kehitys huomioiden, tutkimus- ja kehitystyö, opetussuunnitelman laatimiseen osallistuminen, erilaiset hallinnolliset tehtävät, opiskelijavalintaan osallistuminen sekä oman osaamisen ylläpito koulutusten ja työelämään perehtymisen kautta. (Valtioneuvoston asetus 2013/546.)

2.2 Hoitotyön opettajan osaaminen

Osaaminen on monimutkainen tietojen, taitojen, asenteiden ja arvojen yhdistelmä, mikä auttaa ihmistä toimimaan älykkäästi omassa elinympäristössään. Tietämys voidaan määritellä kognitiiviseksi taidoksi, joka sisältää myös kokemuksen kautta saadun hiljaisen tiedon. Taitojen myötä yksilöllä on kyky suorittaa jokin tehtävä, kun taas asenteet ja niihin liittyvät arvot ovat yksilön ominaisuuksia, jotka ohjaavat yksilön toimintaa. Kokonaisvaltaisen lähestymistavan mukaan osaamista voidaan määritellä tietojen yhdistelmäksi ja kyvyksi käyttää ja hyödyntää tätä tietämystä. Ammatillinen osaaminen on osaamisen yksi osa-alue, jonka omaamiseksi yksilön tulee osata soveltaa osaamistaan työtehtäväänsä nähden oikein. (Kekäle 2012; Kurki & Nurminen 2011; Mikkonen ym. 2018.)

Hoitotyön opettajalla tulee olla kyky yhdistää tietoja, taitoja sekä asenteita ja soveltaa niitä käytännön tilanteisiin (Salminen ym. 2013). Koulutusorganisaation

osaamistarpeiden perustalta määritellään opettajakohtaiset, konkreettisista osaamistarpeista rakentuvat kompetenssit. Hoitotyön opettajalta odotetaan ammatillista pätevyyttä usealla eri alueella. (Paaso 2012; Zlatanovic ym. 2017.) Osaamistasoja tulee tarkistaa säännöllisin väliajoin niiden muuttuvan luonteen vuoksi ja niitä määriteltäessä tulee pyrkiä ennakoimaan tulevaisuuden osaamistarpeita (Paaso 2012).

Tulevaisuuden ammatillisen opettajan työnkuva tulee olemaan dynaaminen ja eri verkostoissa vuorovaikutuksen kautta kehittyvä. Ammatillisten opettajien osaamista voidaan kehittää muun muassa täydennyskoulutuksen avulla. Sosiaali- ja terveysalalla kehittämismahdollisuuksia ilmenee teknologian, yhteistyön lisäämisen sekä maahanmuuttajille suunnatun koulutuksen piirissä. Lisäksi korkea-asteen koulutuksen tarve tulee lisääntymään. (Paaso 2012; Paaso & Korento 2010.)

3 TUTKIELMAN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tämän tutkielman tarkoituksena on teoria- ja tutkimustiedon kartoittamisen avulla kuvata ja selvittää, mitä on hoitotyön opettajan osaaminen. Tavoitteena on tuottaa kirjallisuuskatsauksen avulla ajankohtaista ja tiivistettyä tietoa hoitotyön opettajan osaamisesta, jota opetushenkilöstö, koulutusorganisaatiot ja tutkijat voivat eri yhteyksissä hyödyntää.

Tutkielmassa haetaan vastauksia seuraavaan kysymykseen:

1. Mistä hoitotyön opettajan osaaminen koostuu?

4 TUTKIELMAN AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on prosessinomainen tutkimusmenetelmä, minkä avulla voidaan analyttisesti kuvata jostain aiheesta tehtyä aiempaa tutkimusta muodostaen ilmiöstä synteesinomainen kokonaiskuva. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen yksi muoto on narratiivinen katsaus, joka pohjautuu tutkimuskysymykseen ja tuottaa katsaukseen valitun aineiston perustalta kuvailevan, tiivistetyn vastauksen. (Suhonen, Axelin & Stolt 2016, 7; Sulosaari & Kajander-Unkuri 2016.) Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen vaiheiksi voidaan eritellä katsauksen tarkoituksen ja tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston haku ja valinta, aineiston analyysi ja kokoaminen sekä tulosten raportointi (Kangasniemi ym. 2013; Niela-Vilén & Hamari 2016, 23).

4.2 Aineiston haku ja valinta

Kirjallisuuskatsauksen aineiston haun ja valinnan vaiheeseen sisältyy kirjallisuushaku ja aineiston valintaprosessi. Kirjallisuushaun toteutuksen taustalla tulee olla tutkijan luoma hakustrategia, mikä koostuu hakusanojen muodostamisesta sekä mukaanotto- ja poissulkukriteerin määrittelemisestä. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 25-26.) Tutkielman kirjallisuushaun toteutettiin tammi- helmikuussa 2019. Hakuprosessin aluksi muodostettiin tarkoituksenmukaiset hakusanat (Taulukko 1, LIITE 1), minkä jälkeen määriteltiin mukaanotto- ja poissulkukriteerit, jotka ilmenevät taulukosta 2 (LIITE 2). Kirjallisuuskatsaukseen hyväksyttiin vuosina 2005- 2019 julkaistut englannin- ja suomenkieliset tutkimukset. Hoitotyön- tai terveysalan opettajan osaamisesta ei alustavan kartoituksen mukaan löytynyt riittävästi relevanttia tietoa suppeammalla vuosirajauksella, minkä vuoksi mukaan hyväksyttiin myös vanhempia tutkimusartikkeleita. Tutkielman tekijän kielitaito rajasi artikkelien kielen koskemaan englannin ja suomenkielisiä tutkimuksia. Mukaanotto- ja poissulkukriteerien määrittelyssä keskeinen tekijä oli myös se, että mukaan hyväksyttävät artikkelit olivat julkaistuja, vertaisarviointiprosessin läpikäyneitä tieteellisiä tutkimuksia, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 26.) Kirjallisuuskatsaus voi kohdistua tietyn aihealueen tutkimuksiin, joissa on käytetty erilaisia tutkimusasetelmia

(Suhonen, Axelin&Stolt 2016, 9). Tämän kirjallisuuskatsauksen artikkelit koostuvat määrällisistä ja laadullisista artikkeleista ja näiden yhdistelmistä sekä kirjallisuuskatsauksista. Artikkeleita ei rajattu vain tietyllä menetelmällä toteutettuihin tutkimuksiin, koska haluttiin varmistua, että aineisto on kattava ja suhteellisen vähän tutkittua aihetta mahdollisimman laajasti kuvaava.

Hakustrategian luomisen jälkeen haut toteutettiin kolmessa tietokannassa (CINAHL, PubMed ja Medic) käyttäen taulukossa 1 (LIITE 1) esitettyjä hakusanoja. Hakutuloksia saatiin näistä tietokannoista yhteensä 261 kappaletta. Tutkimuksia, jotka eivät nousseet esiin tietokannoista, haettiin manuaalisesti käymällä läpi katsaukseen sisällytettyjen artikkeleiden lähdeluetteloja, minkä tuloksena mukaan valikoitui yksi artikkeli. (Niéla-Vilen& Hamari 2016, 27.)

Tietokantahakujen tuloksena saadaan usein laaja joukko katsaukseen soveltumattomia tutkimuksia. Tutkimuksia valitaan mukaan mukaanotto- ja poissulkukriteerien avulla aloittaen otsikkotason tarkastelusta edeten abstraktitasolle ja lopulta kokotekstien lukemiseen. Tutkimusten valinnan etenemistä voidaan kuvata selkeällä tavalla Flow-kaavion avulla. (Niéla-Vilen& Hamari 2016, 27.) Kirjallisuushaun jälkeen aloitettiin tutkimusten läpikäynti otsikkotasolla, jolloin mukaan hyväksyttiin tutkimuskysymyksen ohjaamana artikkelit, joiden otsikoissa mainittiin hoitotyön tai terveystieteen opettaja. Tämä rajasi pois muita opettajia käsittelevät tutkimukset. Lisäksi artikkelin tuli otsikkotasolla koskea osaamista. Otsikkotason rajauksen jälkeen jäljelle jäi 46 artikkelia. Rajausta jatkettiin edelleen tiivistelmien ja kokotekstien lukemiseen. Tiivistelmiä luettaessa karsittiin pois artikkeleita sisäänotto- ja poissulkukriteereitä noudattaen. Seuraavaksi edettiin kokotekstien lukemiseen. Kaikista artikkeleista ei ollut saatavilla kokotekstiä, mikä rajasi pois osan artikkeleista. Lisäksi kaksoiskappaleet poistettiin tässä vaiheessa. Kokotekstit luettiin huolellisesti läpi ja aineistosta poistettiin sellaiset artikkelit, joiden sisältö ei ollut tutkimuskysymystä vastaava. Kokotekstien lukemisen jälkeen aineistoon mukaan hyväksyttyjä kansainvälisiä ja kotimaisia hoitotyön- tai terveystieteen opettajan osaamista koskevia artikkeleita oli yhteensä 9 kappaletta. Tutkielman johdannossa määritellään, mitä hoitotyön opettajalla tässä tutkielmassa tarkoitetaan. Hakuprosessi on esitetty kokonaisuudessaan kuviossa 1 (LIITE 3).

4.3 Aineiston analyysi

Kirjallisuuskatsauksen analyysi- ja synteesivaiheessa luokitellaan aineistoa kirjoittaen siitä lopuksi tulokset kokoava synteesi. Aineiston käsittely voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, joita ovat käsittelymenetelmän valinta, valitun aineiston esitleminen sekä valitusta aineistosta nousseiden tulosten esittely. (Niela-Vilén& Hamari 2016, 30; Kangasniemi& Pölkki 2016, 80.)

Aineiston käsittelymenetelmän valinta pohjautuu tutkimuskysymyksiin, valittuun aineistoon, aineistossa käytettyihin tutkimusmenetelmiin sekä siihen, millaista tietoa kirjallisuuskatsauksen avulla pyritään tuottamaan. Tutkielmassa on käytetty analyysimenetelminä induktiivista sisällönanalyysiä sekä narratiivista synteesiä. Laadullisten tutkimusten analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysiä. Tutkimus, jossa oli käytetty sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä analysoitiin laadullisten tulosten osalta sisällönanalyysin avulla. Lisäksi kirjallisuuskatsaukset, joissa ei oltu eritelty tulososiossa laadullisia ja määrällisiä tuloksia, analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Narratiivisella synteessillä analysoitiin määrälliset tutkimukset sekä kirjallisuuskatsaus, johon oli sisällytetty vain määrällisiä tutkimuksia. Analyysimenetelmien valinnassa huomioitiin, että niiden avulla voidaan saada kattava vastaus tutkimuskysymykseen. Aineiston heterogeenisyys ja suhteellisen pieni koko puolsivat myös osaltaan kyseisiä valintoja. Lisäksi valintoja tehtäessä päädyttiin siihen, että näiden menetelmien avulla voidaan analysoida ja yhdistellä aiempaa tietoa kooten siitä yhtenäinen, selkeä kokonaisuus. (Kangasniemi& Pölkki 2016,81-82; Niela-Vilén& Hamari 2016.)

Ennen varsinaisen analyysin tekemistä laadittiin tutkimukset yhteen kokoava taulukko, joka antaa kokonaiskuvan aineistosta (Niela-Vilén& Hamari 2016, 31). Tutkimusten yhteenveto on esitetty taulukossa 3 (LIITE 4).

Sisällönanalyysissä aineisto eritellään aluksi osiin, minkä jälkeen se käsitteellistämisen avulla kootaan uudeksi kokonaisuudeksi. Induktiivisen sisällönanalyysin tavoite, teoreettisen kokonaisuuden tuottaminen niin, että aikaisemman tiedon sijasta tutkimusongelmat ohjaavat analyysia, määritteli kyseisen menetelmän valintaa. Sisällönanalyysin käyttöä puolsi myös se, että sisällönanalyysin avulla pyritään esittämään ilmiö laajasti mutta tiiviisti, säilyttäen se informaatio, mitä aineisto sisältää.

(Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 166-167; Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Hoitotyön opettajan osaaminen on suhteellisen vähän tutkittu aihealue. Opettajan osaamisvaatimukset ovat kuitenkin jatkuvassa muutoksessa ja opettajilta vaaditaan yhä enemmän osaamista eri osa-alueilla. Tämän vuoksi aineistoa haluttiin lähteä analysoimaan aineistolähtöisesti ja objektiivisesti, tarkastellen myös sitä, mitä uutta aineistosta mahdollisesti nousee esiin.

Induktiivinen sisällönanalyysi etenee aineiston pelkistämisestä aineiston ryhmittelyn kautta kohti käsitteiden luomista. Ennen analyysin aloittamista määritellään analyysiyksikkö, mikä on tässä tutkielmassa kokonainen lause tai virke. Kaikki tutkimukset luettiin ensin huolellisesti läpi. Tutkimusten tulosesiöistä etsittiin tutkimuskysymykseen vastaavia merkityksellisiä alkuperäisilmauksia, mitkä poimittiin erilliseen asiakirjaan. Seuraavaksi muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia. Jokaiselle tutkimukselle määritettiin oma värikoodi, jotta ilmaukset olisi helpompi tunnistaa. Ryhmittelyvaiheessa samankaltaisista ilmauksista muodostettiin kymmenen alaluokkaa, jotka nimettiin ryhmän sisällön perusteella. Luokittelua jatkettiin pääluokkien hahmotteluun, joita muodostui viisi kappaletta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117-127.) Sisällönanalyysin vaiheittainen eteneminen on kuvattu kuviossa 2 (LIITE 5).

Narratiivisen luokittelu keskeisiä piirteitä ovat aineistolähtöinen kuvailu ja tutkimusten tiedon yhdistäminen sitä kriittisesti analysoiden. Luokittelu toteutettiin aineistolähtöisesti tutkimuskysymyksen suuntaamana perustaen päätökset samoihin seikkoihin kuin sisällönanalyysin kohdalla. Aluksi tutkimuksista poimittiin värikoodausta hyödyntäen tutkimuskysymykseen vastaavia merkittäviä kuvauksia, jotka olivat asiakokonaisuuksia ja lauseita. Seuraavaksi kuvauksista muodostettiin koodeja, jotka ryhmiteltiin samanlaisuuksien ja eroavaisuuksien pohjalta teemoiksi. Teemat, joita muodostui yhteensä 11 kappaletta, nimettiin niiden sisältöä kuvaaviksi. Teemat yhdistettiin vielä yhdistäviksi teemoiksi, joita muodostui kuusi kappaletta. (Kangasniemi & Pölkki 2016, 86.) Luokittelun esitetään kuviossa 3 (LIITE 6).

Analyysivaiheen lopuksi muodostetaan yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien pohjalta järjestelmällinen synteesi (Niela-Vilén & Hamari 2016, 31). Tutkielman tulosesiossa esitetään tulokset sanallisesti sisällönanalyysistä nousseiden pääluokkien sekä niiden alaluokkien avulla. Narratiivisen synteessin tulokset on yhdistetty näiden luokkien alle.

5 TULOKSET

Kandidaatintutkielman tutkimuskysymyksen tehtävänä oli teoria- ja tutkimustiedon kartoittamisen avulla selvittää, mistä hoitotyön opettajan osaaminen koostuu. Vastaus tutkimuskysymykseen muodostui analyysiprosessien tuloksena syntyneistä viidestä pääluokasta ja niiden sisältämistä alaluokista. Muodostuneet pääluokat ovat hoitotyön osaaminen, pedagoginen osaaminen, opettajan persoonallisuustekijät ja suhteet opiskelijoihin, hallinto-, tutkimus- ja teknologiaosaaminen sekä yhteistyöosaaminen ja kouluttautuminen. Tulososiossa pääluokkien sisältämät alaluokat on esitetty kappaleiden alussa lihavoituna tekstinä.

5.1 Hoitotyön osaaminen

Hoitotyön tiedollinen osaaminen. Hoitotyön tiedollinen osaaminen on osa-alue, jonka määritellään sisältyvän hoitotyön opettajan akateemiseen osaamiseen. Hoitotyön osaamiseen liittyy lääketieteellinen ja sosiaalinen tietämys, psykologian ja etiikan tietämys, lakien ja määräysten tuntemus sekä tutkimusosaaminen. (Zlatanovic ym. 2017.) Opettajien tietämyksen osa-alueiksi voidaan lukea myös aineen tuntemus sekä näyttöön perustuvan tiedon käyttö opetuksessa. Jotta hoitotyö voi pohjautua alan viimeisimpään kehitykseen, tulee opettajien käyttää opetuksessaan uusinta kehitys- ja tutkimustoiminnan tuottamaa tietoa. (Mikkonen ym. 2018; Salminen ym. 2013.)

Kettusen ym. (2013) tutkimuksessa hoitotyön opiskelijat odottivat hoitotyön opettajalta oman alueensa asiantuntijuutta, laaja-alaista hoitotyön hallintaa ja osaamisen ajantasaisuutta. Opettajaan kohdistuvat odotukset oman alueen asiantuntijuudesta sisälsivät odotukset laajasta teoretiedosta ja taidosta yhdistää teoria käytäntöön, odotukset opetettavan hoitotyön osa-alueen hallitsemisesta sekä odotukset kyvyistä perustella opetettavat asiat. Lisäksi tähän luokkaan sisältyi odotukset kyvyistä antaa vastaus esitettyihin kysymyksiin. Hsun (2006) tutkimuksen tulokset tukevat näitä odotuksia nostaessaan esiin että opettajalla tulee olla laaja-alaista kliinistä tietoa ja hänen tulee tietää, milloin ja millä tavoin sitä sovelletaan. Tutkimuksessa havaittiin, että jos sairaanhoitajien opettajat eivät omanneet laajaa teoreettista tietopohjaa tai heillä ei ollut riittävää tilanteen vaatimaa ymmärrystä, heidän opiskelijoille esittämänsä

kysymykset jäivät pinnallisiksi. Laajan teoriapohjan hallitsevat opettajat taas kykenivät antamaan opiskelijoille selkeät ohjeet ja kävivät opiskelijoiden kanssa keskusteluja, joissa teoria ja käytäntö yhdistyivät. Opettajan teoreettinen tietämys mahdollistaa näin opiskelijoiden potilaille tarjoaman korkealaatuisen hoidon. Kettusen ym. (2013) tutkimuksessa esiin nousseet odotukset laaja-alaisesta hoitotyön hallinnasta koostuivat odotuksista hoitotyön kokonaisuuden hallinnasta sekä monipuolisesta asiantuntijuudesta. Osaamisen ajantasaisuus ilmeni odotuksina nykyaikaisesta, aktiivisesti päivitetystä ja riittävästä hoitotyön osaamisesta. Opiskelijat ehdottivat, että opettajat voisivat kehittää osaamistaan muun muassa ylläpitämällä teorian tietoa.

Hoitotyön käytännöllinen osaaminen. Hoitotyön opettajalla tulee olla laaja määrä klinisiä hoitotyön taitoja, joita hänen tulee osata soveltaa käytäntöön (Hsu 2006; Salminen ym. 2013). Hoitotyön opettajat vastaavat osaltaan siitä, että tulevaisuuden kliniset työntekijät hallitsevat teorian ja klinisen hoitotyön yhdistämisen. Jotta tämä tavoite voisi toteutua, vaaditaan opettajalta itseltään teorian ja käytännön integroinnin osaamista. Käytännön ja teorian yhdistämisen osaaminen on tärkeää myös terveydenhuollon muuttuvien kehityssuuntausten vuoksi. (Mikkonen ym. 2018; Zlatanovic ym. 2017.)

Hoitotyön opiskelijat odottavat opettajalta sellaista käytännön hoitotyön osaamista opettamaltaan hoitotyön alueelta, mikä on nähtävissä hoitotyön kokemuksena, hoitotyön käytännön hallintana sekä erilaisten perustaitojen ja olennaisten asioiden osaamisena. Opiskelijat odottavat myös, että opettaja hahmottaa hoitotyön kokonaiskuvan. (Kettunen ym. 2013.) Useissa tutkimuksissa käsiteltiin hoitotyön opettajan klinisen hoitotyön osaamista ja sitä, kuinka se vaikuttaa ammatilliseen uskottavuuteen. Vastaajat olivat nostaneet esiin, että opettajan ammatillinen uskottavuus vaatii, että tarvittaessa hän voisi työskennellä hoitotyössä ja opettaa opiskelijoille niitä taitoja joita potilaan hoidossa tarvitaan. (Holopainen ym. 2007.)

Kettusen ym. (2013) tutkimuksessa opiskelijat ovat arvioineet hoitotyön opettajan klinistä osaamista. Opettajan osaaminen arvioitiin hyväksi perus- ja kokonaishoitoon liittyvässä hoitotyössä, lääkehoidon osaamisessa sekä kriittisesti sairaan asiakkaan akuutissa hoitotyössä. Tyydyttäväksi osa-alueiksi oli arvioitu mielenterveys- ja päihdehoitotyön osaaminen sekä psykososiaaliseen turvallisuuteen liittyvä osaaminen.

(Kettunen ym. 2013.) Käytännön osaaminen on tärkeää, koska hoitotyön opettajien kliininen osaaminen ja sen ylläpito on osaltaan varmistamassa korkeaa opetustasoa ja opiskelijoiden menestymistä opinnoissaan (Zlatanovic ym. 2017).

5.2 Pedagoginen osaaminen

Opetusosaaminen. Hoitotyön opettajan tulee hallita useita erilaisia taitoja opiskelijoiden teoreettisessa ja kliinisessä opetuksessa. Opettajien pedagogiseen osaamiseen sisältyy pedagoginen tietämys, opetuksen tuntemus, opetustaidot, oppimisteoriat sekä opetustyyli. Tiedon hankkiminen, oppimiskokemuksen suunnittelu ja opiskelijoiden edistymisen arviointi kuuluvat myös keskeisesti opettajan pedagogiseen osaamisalueeseen. (Holopainen ym. 2007; Hsu 2006; Zlatanovic ym. 2017.) Lisäksi opettajan tulee osata hyödyntää omassa opetuksessaan näyttöön perustuvaa tutkimustietoa (Davis ym. 2005).

On tärkeää, että opettaja osaa määritellä opetuksensa tavoitteet sekä sisällön yleiseen opetussuunnitelmaan pohjautuen (Davis ym. 2005), huomioiden myös kulttuurisen moninaisuuden (Guy ym. 2011). Daviksen ym. tutkimuksen vastaajien mielestä oli hyvin tärkeää, että opettaja osaa suunnitella sopivat oppimiskokemukset oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Merkittäväksi nostettiin myös, että opettaja määrittelee opiskelijoiden tarpeiden pohjalta sopivat opetusstrategiat ja oppimistavat. (Davis ym. 2005.) Huolellisesti valitut ja jäsennellyt oppimiskokemukset tukevat opiskelijoiden luottamusta omaan osaamisensa soveltaa tietoa ja taitoja potilaan hoidossa (Hsu 2006).

Opettajan osaamiseen sisältyy vuorovaikutteiset ja oppimista helpottavat opetustaidot (Hsu 2006), joita tulee osata hyödyntää eri opetuskontekstien vaatimissa erilaisissa rooleissa ja vastuissa (Guy ym. 2011). Opetuksen tulee olla merkityksellistä, teorian ja käytännön yhdistävää, opiskelijoita osallistavaa ja opiskelijoiden taustat huomioivaa (Zlatanovic ym. 2017). Opettajan on tärkeää osata rakentaa tietoa niin, että siitä muodostuu johdonmukaisia ja perusasioita monimutkaisempia malleja (Chitsabesan, Corbett, Walker, Spencer & Barton 2006). Hsun tutkimuksessa opettajat hyödynsivät kyseenalaistamista ja ohjaamista opiskelijoiden kriittisen ajattelun edistämiseksi. Opettajat esittivät laajoja kysymyksiä, mikä tukee tiedon ymmärtämistä ja saa

opiskelijat ajattelemaan ongelmia monesta eri näkökulmasta. Kysymysten esittämisessä ja tiedon antamisessa on tärkeää huomioida opettajan viestintätyylin merkitys. Opettajan tulisi olla tukeva, huolehtiva ja affektiivinen ja hänen tulisi huomioida, että negatiiviset ominaispiirteet voivat aiheuttaa oppilaille pelkoa kysymyksiin vastaamisessa. Merkittävää on, että oppilaat voivat tarvittaessa myös kritisoida opettajan näkemyksiä. (Chitsabesan ym. 2006; Hsu 2006.) Tärkeitä asioita ovat myös taukojen pitäminen ja kuunteleminen, sillä ne mahdollistavat sen, että opiskelija voi itse rakentaa omat selityksensä asioille (Chitsabesan ym. 2006).

Opettajien opetustaitoja käsittelevissä tutkimuksissa on nostettu esiin opettajan kyky toteuttaa luentoja ja valvoa koulutusta niin erilaisissa harjoituksissa kuin kirjallisissa töissä. Hoitotyön opettajalla tulee olla osaamista erilaisten opetusmenetelmien toteuttamisessa. Opettajien didaktiset menetelmäratkaisut, opetustyylien ja erilaisten menetelmien käyttö on herättänyt tutkijoiden piirissä yhä enemmän kiinnostusta. (Holopainen ym. 2007.) Hsun (2006) tutkimuksessa opettajat käyttivät perinteisiä opetusmenetelmiä, jolloin vuorovaikutus oli opettajalähtöistä ja opettaja tarjosi opiskelijoille tietoja, jotka opiskelijoiden odotettiin omaksuvan. Perinteistä opetusmenetelmää toteuttaessaan opettajan opetus pohjautuu oppikirjoihin, opettajan omaan kokemukseen ja teorian tietoon (Mikkonen ym 2018). Opetustieteiden kehittymisen myötä on yhä enemmän otettu käyttöön opetusmenetelmiä, jotka ovat opiskelijakeskeisiä. Tällaisia opiskelijan itseohjautuvuutta korostavia menetelmiä on tuettu voimakkaasti ja opettajan pedagoginen osaaminen onkin liitetty sellaisten opetusmenetelmien käyttöön, jotka haastavat opiskelijoita kriittiseen ajatteluun sekä ongelmanratkaisuun. (Holopainen 2007; Zlatanovic ym. 2017.) Opiskelijoiden on havaittu toivovan opetuksen sisällön koostuvan opiskelijoiden tarpeen mukaisesta sisällöstä, minkä lisäksi he haluavat mieluummin osallistua oppimiseen kuin tyytyä vain passiiviseen oppimiseen. Hyvät opettajat antavatkin opiskelijoille mahdollisuuden osallistua keskusteluihin, kannustavat opiskelijoita vastuullisuuteen ja tarjoavat heille erilaisia oppimistaitoja. (Chitsabesan ym. 2006; Mikkonen ym. 2018.)

Arviointiosaaminen. Hoitotyön opettajan tulee toteuttaa opiskelijoiden arviointia ja auttaa heitä saavuttamaan oppimistavoitteet (Hsu 2006). Yksi tärkeä opettajan osaamistekijä on myös se, että opettaja käyttää sopivia arviointimenetelmiä oppimisen ja tavoitteiden saavuttamisen arvioinnissa. Lisäksi opettajalta edellytetään kykyä käydä

arviointi- ja ohjauskeskusteluja opiskelijan harjoitteluohjauksen yhteydessä. (Davis ym. 2005; Holopainen ym. 2007.)

Chitsabesan ym. (2006) tutkimuksessa palautteen saaminen oli tutkittaville tärkeää. Rakentavan ja projektoivan palautteen saaminen koettiin hyödyllisemmäksi kuin palaute, jossa osoitetaan vain ”oikea ja väärä”. Tutkimuksessa kuvattiin, että liian suuri kriittisen palautteen määrä voi estää oppimista, mutta toiset opiskelijat taas kokevat kriittisen palautteen hyödyllisenä ja motivoivana. Hsun (2006) toteaa, että palautteen tietynlainen koostumus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään mitä heikkouksia hänen suorituskyyvyssään on ja auttaa opiskelijaa kehittämään omia taitojaan. Oppilailla on oikeus arviointiin, mikä on rehellistä ja oikeudenmukaista. Tämä huomioiden Salmisen ym. (2013) tutkimuksen tulos, jossa opettajat saivat opiskelijoilta matalat pisteet koskien heidän arviointitaitojaan, on huolestuttava havainto. On merkittävää huomioida, että mikäli opiskelijat eivät saa ollenkaan palautetta, he eivät myöskään kykene arvioimaan omaa suorituskyykyään (Chitsabesan ym. 2006).

5.3 Opettajan persoonallisuustekijät ja suhteet opiskelijoihin

Persoonallisuustekijät ja asenteet. Hoitotyön opettajan rooli ja tehtävät vaativat opettajalta erilaisia ominaisuuksia. Opettajaan kohdistuu odotuksia niin henkilökohtaisten ominaisuuksien kuin ammatillisen osaamisen osalta. (Holopainen ym. 2007.) Zlatanovic ym. (2017) toteavat, että henkilökohtaiset ominaisuudet ja ammatilliset asenteet muodostavat yhdistelmän, josta asenteiden voidaan katsoa kokonaisuudessaan koostuvan. On tärkeää, että opettaja ymmärtää, kuinka hänen arvonsa ja uskomuksensa vaikuttavat opiskelijoiden ja opettajan välisiin opetustapahtumiin (Hsu 2006). Hoitotyön opettajan persoonallisuudella onkin korostettu olevan merkittävä vaikutus opiskelijoiden oppimisen edistämässä (Salminen ym. 2013).

Opettajan persoonallisuudenpiirteisiin voidaan lukea kuuluvan opettajan luonteenpiirteet, asenteet sekä emotionaaliset suuntaukset (Zlatanovic ym. 2017). Chitsabesan ym. (2006) sekä Holopainen ym. (2007) nostavat esiin, että henkilökohtaisista ominaisuuksista arvostetaan viestintätaitoja, ystävällisyyttä sekä opettajan kykyä tulla hyvin toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Lisäksi tärkeitä ovat

huumorintaju, yhteistyöhalukkuus, kyky omien rajojen tunnistamiseen, kärsivällisyys, kyky tunnustaa omat virheet, joustavuus, itsekontrolli sekä opetukseen kohdistuva innostus. Ammatillista asennetta tarkasteltaessa tutkimuksissa on käsitelty tekijöitä, jotka ovat koskeneet eroja vakinaisten ja sijaisluonteisten työntekijöiden välillä heidän työhön sitoutumisessaan sekä vastuunkannossa opiskelijoista ja hoitotyön koulutuksesta. (Zlatanovic ym. 2017.)

Suhteet opiskelijoihin. Hoitotyön koulutuksessa on tärkeää huomioida, kuinka opettaja ja oppilaat toimivat keskinäisessä opiskelija-opettaja- suhteessa. Merkittävää on myös tiedostaa, millaisen käyttäytymisen toteuttaminen on tämän suhteen sisällä hyväksyttävää. (Holopainen ym. 2007.) Tasa-arvoinen yhteistyö opiskelijoiden kanssa, keskinäiseen kunnioitukseen kannustaminen, rehellisyys ja opiskelijoiden vakavasti ottaminen ovat tekijöitä, joista opettajan osaamisen voidaan katsoa opettaja-oppilas suhteissa rakentuvan (Holopainen ym. 2007; Mikkonen ym. 2018). Lisäksi on pidetty erittäin tärkeänä, että opettaja on opiskelijan roolimalli ja ohjaaja (Davis ym. 2005).

Hoitotyön opettajat ovat korostaneet opiskelijoiden kanssa toteutetun vuorovaikutuksen merkittävyyttä (Holopainen ym. 2007). Tehokkaan viestintä-, kommunikointi- ja ihmissuhdeosaamisen katsotaankin kuuluvan vahvasti hoitotyön opettajan osaamiseen (Davis ym. 2005; Guy ym. 2011). Lisäksi opiskelijan kuunteleminen, empatian osoittaminen ja luottamuksen välittäminen ovat keinoja, joita opettajat ovat käyttäneet opiskelijan tukemisessa (Hsu 2006).

5.4 Hallinto-, tutkimus- ja teknologiaosaaminen

Johtamis-, tutkimus- ja kehittämisosaaminen. Hoitotyön opettajien ammattitaitoon tulee sisältyä taito johtaa eri tasoilla. Opettajat osallistuvat toiminnan johtamiseen, suunnitteluun ja organisointiin, suunnitelmien toteuttamiseen sekä toiminnan valvontaan. Erityisesti johtamisen taitoja tarvitaan hoitotyön koulutusta järjestettäessä. (Guy ym. 2011; Zlatanovic ym. 2017.)

Uusimpien tutkimustietojen käytön voidaan havaita johtavan hoitotyön ajanmukaiseen kehitykseen (Zlatanovic ym. 2017). Tutkimusosaaminen onkin tärkeä hoitotyön opettajan ydinosaamiseen kuuluva osaamisalue (Mikkonen ym. 2018) ja hoitotyön

opettajan rooli onkin laajentunut tutkijan tehtävät sisältäväksi kokonaisuudeksi (Zlatanovic ym. 2017). Opettajien toteuttama oma tutkimustoiminta on kuitenkin yhä harvinaista, vaikka tutkimukselle ja tutkimustoiminnalle on nykypäivänä osoitettu olevan selkeä tarve (Zlatanovic ym. 2017). Tutkitun tiedon hyödyntäminen ja tutkimustoiminta ovat opettajille entistä tärkeämpiä opetusuudistusten sekä hoitotyön kehittymisen vuoksi (Holopainen ym. 2007).

Hoitotyön opettajan työhön sisältyy myös kehittämistyö, mikä näkyy muun muassa opetussuunnitelman ja hoitotyön koulutuksen kehittämisenä. Opetussuunnitelman kehittämistyö voi näkyä esimerkiksi siten, että opetussuunnitelmaa kehitetään vastaamaan paremmin koulutustarpeisiin. Laajaan koulutuksen kehittämistyöhön voi sisältyä esimerkiksi hoitotyön koulutuksen tutkimuspolitiikan kehittämiseen osallistuminen. (Guy 2011; Holopainen ym. 2007.)

Teknologiaosaaminen. Teknologiset taidot ovat osaamisen alue, jonka hallintaa nykypäivän hoitotyön opettajalla oletetaan olevan (Zlatanovic ym. 2017), koska tietotekniikan käytön on havaittu jatkuvasti lisääntyvän hoitotyössä. Tämän vuoksi tietotekniikan käytöstä tulee tarjota koulutusta. Lisäksi opettajan tulisi opetuksessaan osata hyödyntää teknologiaa opiskelijoiden oppimisen tukemiseksi. (Guy ym. 2011.)

Tutkimuksissa on korostettu, että pedagogisia käytäntöjä tulisi muuttaa digitaalitekniikan käyttöä lisääviksi. Tietokoneavusteisen opetuksen onkin havaittu lisääntyneen viime vuosien aikana ja ”elearnig”-ympäristön käytön on ennustettu tulevan entisestään lisääntymään. (Guy 2011; Holopainen ym. 2007; Zlatanovic ym. 2017.) On kuitenkin ilmennyt, että tietotekniikan käyttö opetuksessa on monelle opettajalle haastavaa. Opettajien omat tietotekniset taidot kiinnostavatkin nykypäivän tutkijoita, koska näiden taitojen hallitseminen on välttämätön edellytys sille, että opettaja voi tietotekniikkaa opetuksessaan hyödyntää. (Holopainen ym. 2007.)

5.5 Yhteistyöosaaminen ja kouluttautuminen

Yhteistyöosaaminen. Hoitotyön pohjautuminen hoitoalan viimeisimpään kehitykseen vaatii koulutuksen, tutkimuksen ja käytännön välistä tiivistä yhteistyötä. Hoitotyön opettajat, johtajat ja koulutushallinnon edustajat tekevät yhteistyötä erilaisissa

verkostoissa ja ryhmissä. Tämä on mahdollistanut tilanteen, missä asiantuntemus voidaan jakaa ja siten saavuttaa keskinäistä ammatillista ymmärrystä. Tehokkaan yhteistyön avulla hoitotyön opiskelijoita voidaan kannustaa teorian ja käytännön integroinnissa. (Salminen ym. 2013.)

Hoitotyön opettajat ovat keskeisiä henkilöitä yhteistyössä käytännön työelämän kanssa (Zlatanovic ym. 2017). Kettusen ym. (2013) tutkimuksessa työelämäyhteys ilmeni yhteistyönä käytännön hoitotyöntekijöiden kanssa, vierailuina käytännön hoitotyöhön, hoitotyöhön osallistumisena sekä opiskelijoiden klinisiin harjoitteluihin osallistumisena ja yhteydenpitona harjoitteluiden ohjaajiin. Salminen ym. (2013) nostavatkin esiin, että yhteistyö hoitotyön käytännön alueella on merkittävää, koska se lieventää kuilua teorian ja klinisen hoitotyön välillä.

Zlatanovic ym. (2017) korostavat kollektiivisen toiminnan tarvetta, sillä hoitotyön koulutukseen vaikuttaa vahvasti se yhteistyö, mitä tehdään eri hoitotyön osa-alueisiin erikoistuneiden opettajien välillä. Hoitotyön opettajilta vaaditaan nykyään monipuolista osaamista, mikä ei ole ongelmaton asia. Tähän tarpeeseen voisi olla ratkaisuna oppilaitoksissa tehtävä keskinäinen yhteistyö ja vahvan osaamisen omaavien tiimien rakentaminen.

Oman osaamisen ylläpito. Terveysalalla tapahtuvat nopeat muutokset ja korkealaatuisen sekä nykyaikaisen hoitotyön jatkumisen takaaminen vaativat, että hoitotyön opettajilla on valmiudet itsensä jatkuvaan kehittämiseen. Opettajien tulisi olla valmiita kehittämään omaa ammatillista kasvuaan ja hankkimaan uusia taitoja, joita he työssään tarvitsevat. (Holopainen ym. 2007; Zlatanovic ym. 2017.) Elinikäinen oppiminen ja henkilökohtaisten heikkouksien parantaminen voivat ennaltaehkäistä virheitä ja tätä kautta parantaa myös potilasturvallisuutta (Hsu 2006).

Zlatanovic ym. (2017) ehdottavat opettajien osaamiseen kehittämiseen lähestymistapaa, jolla pyritään tasapainottamaan akateemista osaamista, pedagogisia taitoja, hoitotyön osaamista ja johtamistaitoja. Ammatillisen kehittymisen käytännön tapoja voivat olla täydennyskoulutus sekä yhteistyö kollegoiden kanssa (Holopainen ym. 2007). Lisäksi Kettusen ym. (2013) tutkimuksessa vastaajat ovat ehdottaneet opettajan osaamisen

ylläpidon tavoiksi työelämään osallistumisen ja työelämäyhteyksien hoitamisen sekä teorian tiedon ylläpidon kirjallisuuden ja tutkimusten avulla.

Elinikäisen oppimisen merkitys nostetaan Mikkosen ym. (2018) artikkelissa tärkeänä esiin erityisesti jatkuvan teknologisen kehityksen vuoksi. Myös monikulttuurisuuden lisääntyminen vaikuttaa siihen, mitä opettajien tulee opettaa (Guy ym. 2006). Lisäksi tutkimus- ja julkaisutaitojen tarpeen on havaittu jatkuvasti lisääntyvän (Holopainen ym. 2007) ja onkin nostettu esiin, että tutkija- ja tohtorikoulutuksen määrää olisi tulevaisuudessa tärkeää jatkuvasti kasvattaa (Zlatanovic ym. 2017).

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Tässä kirjallisuuskatsauksen avulla toteutetussa tutkielmassa kartoitettiin, mitä on hoitotyön opettajan osaaminen. Tutkielmassa esiin nousseissa tuloksissa hoitotyön opettajan osaaminen koostui hoitotyön osaamisesta, pedagogisesta osaamisesta, opettajan persoonallisuustekijöistä ja suhteista opiskelijoihin, hallinto-, tutkimus- ja teknologiaosaamisesta sekä yhteistyöosaamisesta ja kouluttautumisesta. Tutkielman tulokset ovat aiempaan tutkimustietoon verrattuna yhteneväisiä, mikä vahvistaa aiempaa tutkimustietoa.

Salminen ym. (2009) nostavat esiin hoitotyön opettajan teoreettisen ja käytännöllisen hoitotyön osaamisen, mitkä tutkielman tuloksissa on yhdistetty hoitotyön osaaminen-luokkaan. Tuloksissa opettajan teoretiedon hallinnan ja käytännön osaamisen sekä teorian ja kliinisen käytännön yhdistämisen osaamisen merkitykset korostuivat. Aiemmissa tutkimuksissa opettajilta on odotettu vahvaa kliinistä osaamista siltä hoitotyön alueelta jota hän opettaa, minkä lisäksi opettajan on odotettu omaavan hoitotyöstä laaja kokonaisnäkemys (Salminen 2000). Scullyn (2011) tutkimuksessa tämä luokka sisälsi myös opettajien kyvyn yhdistää teoriaa ja käytäntöä. Lisäksi aiemmin Koivulan ym. (2011) tutkimuksessa nousi esiin näyttöön perustuvan tiedon käytön tärkeys opetuksessa, mikä ilmeni tässäkin tutkielmassa merkittävänä hoitotyön opettajan osaamistekijänä.

Tutkielman tulosten mukaan opettajan osaamiseen sisältyy pedagoginen osaaminen, joka on tässä tutkielmassa jaoteltu opetus- ja arviointiosaamiseen. Nämä taidot ilmenevät myös aikaisemmissa tutkimuksissa. Salminen ym. (2009) käsittävät opettajan opetustaidot tietojen ja taitojen välittämisenä ja oppimisen ilmapiirin luomisena. Saarikoski ym. (2009) nostavat esiin opettajan osaamisen myös käytännön harjoittelun ohjaajana. Salminen ym. (2009) esittävät arviointitaidot opiskelijoiden oppimisen arvioimisena sekä teorian että käytännön taitojen osalta. Opetus- ja arviointitaitojen vaatimus on nostettu esiin myös Valtioneuvoston asetuksessa (2013/546), jossa todetaan opettajan tehtävien sisältävän opetus- ja ohjaustyön sekä niihin liittyvät muut tehtävät.

Kandidaatintutkielman tuloksissa hoitotyön opettajan osaamiseen sisältyi opettajan persoonallisuustekijät ja suhteet opiskelijoihin. Persoonallisuustekijät ja asenteet nousevat esiin myös aiemmissa tutkimuksissa Salmisen ym. (2009) todetessa persoonallisuustekijöiden olevan asenteiden, luonteenpiirteiden ja emotionaalisten tekijöiden kokonaisuus, jotka voivat vaikuttaa niin opetukseen kuin ihmissuhteisiin. Aiemmat tutkimukset (Johnsen ym. 2002; Paton 2005) määrittelevät taitavan opettajan ominaisuuksiin muun muassa omien virheiden ja rajojen avoimen tunnustamisen, kommunikaatiotaidot, kärsivällisyyden sekä joustavuuden. Johnsen ym. ja Patonin mukaan opettajan hyvät suhteet opiskelijoihin näkyy kunnioittavana opettaja-oppilas suhteena ja luottamuksena opiskelijoita kohtaan. Gillespie ja McFetridge (2006) nostavat esiin, että kunnioittava ilmapiiri mahdollistaakin parempien tulosten saavuttamisen.

Tutkielman tulokset osoittavat hoitotyön opettajan osaamisen sisältävän hallinnon-, tutkimuksen- ja teknologian osaamista. Valtioneuvoston asetus (2013/546) määrittelee opettajan tehtävien sisältävän hallinnolliset tehtävät sekä tutkimus- ja kehitystyön. Teknologisen ja tutkimusosaamisen tarve nykyajassa näyttäytyi aikaisemmassa tutkimuksessa muun muassa Töytärin ym. (2016) nostaessa esille, että opettajien osaamiseen tulee kuulua digitaalisten oppimisympäristöjen hallitseminen sekä näyttöön perustuvan toiminnan toteuttaminen. Tutkielman aineistosta oli havaittavissa, että uudempia tutkimuksia tarkasteltaessa teknologisen osaamisen sekä tutkimusosaamisen merkitys korostui vanhempiin tutkimuksiin verrattuna.

Hoitotyön opettajan osaaminen koostuu tulosten mukaan myös opettajan yhteistyöosaamisesta ja kouluttautumisesta. Töytäri ym. (2016) toteavat, että opettajan osaamiseen tulee sisältyä yhteistyöosaamista, minkä lisäämisen tärkeyttä Gillespie ja McFetridge (2006) korostavat, jotta opiskelijoiden tarpeisiin voidaan jatkossakin vastata. Tutkielman aineistossa painottunut oman osaamisen ylläpito työelämään perehtymisen avulla ja koulutusten kautta määritellään Valtioneuvoston asetuksessa (2013/546) opettajan yhdeksi tehtäväksi. Aikaisempi teorialieto nostaa esiin, että koulutuksien järjestäjät pyrkivät ennakoimaan niitä tarpeita, joita tulevaisuuden opetushenkilöstön osaamisessa tulee olla. On havaittavissa, että korkea-asteen koulutuksen tarve tulee jatkossa lisääntymään (Paaso 2012), minkä lisäksi Paaso ja Korento (2010) ovat esittäneet tutkielman tuloksissakin ilmenneet tulevaisuuden

kehittämistarpeet teknologian, maahanmuuttajille suunnatun koulutuksen sekä yhteistyön lisäämisen alueilla.

6.2 Tutkielman luotettavuuden arviointi

Tutkimusta tehtäessä pyritään mahdollisimman totuudenmukaisen tiedon tuottamiseen. Tämän saavuttamiseksi on keskeistä, että arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Kirjallisuuskatsaukseen sisältyy aina asioita, jotka saattavat tuottaa harhaa tuloksiin, minkä vuoksi katsauksen jokaista vaihetta tulisi luotettavuuden osalta pohtia erikseen. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 32.) Luotettavuutta parantaa katsauksen eteneminen johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi tutkimuskysymyksistä aina johtopäätöksiin asti (Kangasniemi ym. 2013).

Aineiston valinta on tekijä, mikä vaikuttaa keskeisesti katsauksen luotettavuuteen. Tämän vuoksi tulee kiinnittää huomioita aineistonvalintatapoihin. (Kangasniemi ym. 2013.) Tutkimuskysymykseen pohjautuva tutkimusaineisto kerättiin hakustrategian luomisen jälkeen useasta eri tietokannasta, jotta voitaisiin varmistaa että aineisto olisi mahdollisimman kattava. Aineiston haku on kuvattu sanallisesti aineisto- ja menetelmät- osiossa sekä taulukkomuodossa tutkielman liitteissä.

Mukaanotto- ja poissulkukriteerit, joihin tulisi kiinnittää huomiota luotettavuutta arvioitaessa, määriteltiin ennen tietokantahakuja (Kankkunen-Vehviläinen & Julkunen, 2013). Mukaanotto- ja poissulkukriteerien katsottiin olevan tutkielman tasoon ja siihen varattuun aikaan nähden sopivat. Haettavat tutkimukset rajattiin suomen- ja englanninkielisiksi tutkielman tekijän kielitaidon vuoksi. Tämä saattaa heikentää tutkielman luotettavuutta rajaten pois mahdollisesti näistä kielistä poikkeavia tutkimuksia. Toisaalta tämän voidaan nähdä lisäävän tutkielman luotettavuutta, kun tutkija pidättäytyy sellaisen aineiston mukaan ottamisesta, jonka käsittelemiseen hän katsoo kielitaitonsa olevan riittämätön. Vuosirajaus asetettiin vuosien 2005- 2019 välille. Osa aineistosta oli yli kymmenen vuotta vanhaa, mikä saattaa heikentää tutkielman luotettavuutta. Hoitotyön opettajan osaaminen on kuitenkin aiheena suhteellisen vähän tutkittu, minkä vuoksi vuosirajaus päätettiin asettaa näiden vuosien mukaiseksi. Tällä pyrittiin varmistamaan myös aineiston riittävyys, jota arvioitaessa voidaan käyttää saturaation käsitettä. Tutkielman saturaatio täyttyi, minkä voidaan

katsoa tapahtuvan silloin, kun samat asiat alkavat toistua aineiston keruussa ja tutkimusongelman kannalta merkittävää uutta tietoa ei enää nouse esiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 182.)

Aineiston ja siitä muodostettujen tulosten suhteen ilmeneminen on merkittävä luotettavuuskysymys. Se edellyttää analyysin tarkkaa kuvaamista, hyödyntäen mahdollisesti analyysiä kuvaavia taulukoita. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 198.) Tutkielman analyysit on toteutettu huolellisesti ja tutkielman aineistoon pohjautuen. Analyysien eteneminen on kuvattu tutkielman aineisto- ja menetelmät osiossa sekä liitteinä olevissa taulukoissa. Tutkielmassa käytettyihin analyysimenetelmiin sisältyy tulkinnallinen luonne (Kangasniemi & Pölkki 2016, 91), mikä voi olla tutkimuksen luotettavuutta heikentävä tekijä. Kirjallisuuskatsauksen tulokset on raportoitu sanallisessa muodossa tutkielman tulososiossa huomioiden, että tulokset tulee raportoida niin tarkasti, että sen perusteella on mahdollista arvioida kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta (Niela-Vilén & Hamari 2016, 32).

Tutkielman johdanto-, teoria-, pohdinta-, sekä aineisto- ja menetelmät- osioissa on käytetty sekä kansainvälisiä että kotimaisia lähteitä. Osa käytetyistä lähteistä on yli kymmenen vuotta vanhoja, mikä saattaa heikentää tutkielman luotettavuutta. Kyseisten lähteiden sisältämän tiedon katsottiin kuitenkin olevan edelleen paikkansapitävää ja relevanttia, tutkimuksen kannalta merkittävää tietoa, minkä vuoksi kyseisiä lähteitä päädyttiin niiden iästä huolimatta käyttämään. Tutkielman lähteistä kuitenkin suurin osa koostuu alle kymmenen vuotta vanhoista lähteistä. Hoitotyön opettajan osaamista käsitteleviä artikkeleita läpikäydessä huomioitiin, että useassa kyseistä aihepiiriä käsittelevässä artikkelissa oli käytetty suhteellisen vanhoja tietolähteitä. Tämä saattaa selittyä sillä, että hoitotyön opettajan osaaminen on ilmiönä vielä alituttu.

6.3 Tulosten merkittävyys ja jatkotutkimusaiheet

Kandidaatintutkielmassa kartoitettiin tutkimustiedon pohjalta sitä, mitä on hoitotyön opettajan osaaminen. Tutkielman tulosten pohjalta keskeisinä johtopäätöksinä voidaan todeta hoitotyön opettajan osaamisen koostuvan useasta eri osa-alueesta. Näitä osa-alueita voidaan jaotella hoitotyön osaamiseen, pedagogiseen osaamiseen, opettajan persoonallisuustekijöihin ja suhteisiin opiskelijoihin, hallinto-, tutkimus- ja

teknologiaosaamiseen sekä yhteistyöosaamiseen ja kouluttautumiseen. Koska hoitotyön opettajan osaaminen on yksi hoitotyön koulutuksen ydinasia, on keskeistä tunnistaa, mitä hoitotyön opettajan osaaminen on. Tämän avulla voidaan mahdollistaa sellaisten hoitotyön ammattilaisten koulutus, joilla on pätevyys vastata hoitotyön jatkuvasti muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin.

Kandidaatintutkielmassa tunnistettujen opettajan osaamisvaatimusten esittäminen tukee nykyaikaisen, näyttöön perustuvan ja moniulotteisia kokonaisuuksia yhdistävän koulutuksen ja hoitotyön toteutumista. Tulevaisuuden hoitotyö vaatii työntekijältä kykyä toimia nopeasti muuttuvassa ympäristössä laajoja kokonaisuuksia hahmottaen ja monialaista tietoa yhdistellen, minkä vuoksi on keskeistä tunnistaa, että opettajalta itseltään odotetaan teorian ja käytännön ja niiden integroinnin osaamista, jotta hän voisi näitä taitoja opettaa. Opetuksen tulee olla opiskelijälähtöistä ja oppilaan kriittistä ajattelua tukevaa työelämän vaatiessa työntekijöiltä yhä enemmän itseohjautuvuutta. Opettajan hyvät arviointitaidot auttavat opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan, minkä tunnistaminen ja kehittäminen on tulevaisuuden työelämässä keskeistä. Jatkuvan muutoksen kulttuuri vaatii muutospositiivista asennetta, minkä saavuttamisessa opettaja voi tukea opiskelijaa toimimalla itse kannustavana roolimallina. Tutkitun tiedon tuottamisen, opetuksen kehittämistyön sekä hallinnollisten ja digitaalisten taitojen opettamisen tarve on kasvava, minkä vuoksi näiden tunnistaminen opettajan osaamisalueiksi on merkittävää. Opettajan osaamisen koostuessa useasta osa-alueesta on mahdotonta vaatia yksittäisen opettajan hallitsevan koko hoitotyön opetuksen kenttää. Tämän vuoksi on keskeistä tunnistaa opettajan osaamiseen sisältyvän hyvät yhteistyötaidot, joiden avulla sekä kollegiaalinen että työelämän kanssa tehtävä yhteistyö mahdollistuvat. Tutkielmassa opettajan osaamiseen tunnistettiin sisältyvän myös oman osaamisen ylläpito ja kehittäminen, mikä on merkittävää, jotta koulutus ja työntekijöiden osaaminen vastaisivat muuttuvan työelämän tuottamiin vaatimuksiin.

Kandidaatintutkielman kirjallisuuskatsauksen avulla tuotettiin ajankohtaista ja tiivistettyä tietoa hoitotyön opettajan osaamisesta. Tuloksia voivat hyödyntää yksittäiset hoitotyön opettajat tarkastellessaan omaa osaamistaan ja mahdollisia tarpeita osaamisen kehittämisessä. Lisäksi koulutusorganisaatiot voivat hyödyntää tuloksia pohtiessaan hoitotyön opettajille suunnattujen koulutusten sisältöä. Tutkielman tuloksia voidaan

tarkastella myös suunniteltaessa uusia hoitotyön opettajan osaamiseen kohdistuvia tutkimuksia.

Tämä tutkielma vahvistaa jo aiemmin tehtyä havaintoa siitä, että hoitotyön opettajan osaaminen on alituttu ilmiö. Tämän vuoksi siihen tulisi kohdistaa aiempaa enemmän tutkimusta. Muuttuvan terveydenhuollon kentän vuoksi opettajan ydiosaamisen alueita tulisi edelleen määritellä tarkemmin ja niiden arvioimiseksi sekä kehittämiseksi tulisi luoda käytännön työkaluja. Tulevissa tutkimuksissa voisi tarkastella hoitotyön opettajien koulutusta ja teknologia-, monikulttuurisuus- tai yhteistyöosaamista.

LÄHTEET

(kirjallisuuskatsauksessa mukana olevat artikkelit on merkitty *)

- Cave I (2005) Nurse teachers in higher education – without clinical competence, do they have a future? *Nurse Education Today*, 25(8), 646–651.
- *Chitsabesan P, Corbett S, Walker L, Spencer J & Barton J (2006) Describing clinical teachers' characteristics and behaviours using critical incidents and repertory grids. *Medical education*. 40 (7): 645-653.
- Cowan D. T, Norman I, & Coopamah V. P (2005) Competence in nursing practice: a controversial concept – a focused review of literature. *Nurse Education Today*, 25(5), 355–362.
- *Davis D, Stullenbarger E, Dearman C & Kelley J. A (2005) Proposed nurse educator competencies: development and validation of a model. *Nursing Outlook*. 53 (4): 206-211.
- Gillespie M & McFetridge B (2006) Nurse education – the role of the nurse teacher. *Journal of Clinical Nursing*. 15 (5): 639-644.
- *Guy J, Taylor C, Roden J, Blundell J & Toldhurst G (2011) Reframing the Australian nurse teacher competencies: Do they reflect the 'REAL' world of nurse teacher practice? *Nurse Education Today*. 31 (3): 231-237.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Tammi: Helsinki.
- *Holopainen A, Hakulinen-Viitanen T & Tossavainen K (2007) Nurse teacherhood: systematic descriptive review and content analysis. *International Journal of Nursing Studies*. 44 (4): 611-623.
- *Hsu L (2006) An analysis of clinical teacher behaviour in a nursing practicum in Taiwan. *Journal of Clinical Nursing*. 15(5): 619-628.
- Johnsen K.O, Aasgaard H.S, Wahl A.K & Salminen L (2002) Nurse educator competence: a study of Norwegian nurse educators' opinions of the importance and application of different nurse educator competence domains. *Journal of Nursing Education*. 41 (7):295-301.
- Kangasniemi M & Pölkki T (2016) Aineiston käsittely: Kirjallisuuskatsauksen ydin. Teoksessa: Stolt M, Axelin A & Suhonen R (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. 80-93.
- Kangasniemi M, Utriainen K, Ahonen S-M, Pietilä A-M, Jääskeläinen P. & Liikanen M (2013) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 291-301.
- Kankkunen P & Vehviläinen-Julkunen K (2013) Tutkimus hoitotieteessä. 3. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy: Helsinki.
- Karjalainen T (2008) Hoitotyön opettajan osaaminen. Pro gradu-tutkielma. Turku, Turun yliopisto.
- Kekäle N (2012) Röntgenhoitajan ammatillinen osaaminen sädehoidossa röntgenhoitajien kuvaamana. Pro gradu-tutkielma. Kuopio, Itä-Suomen yliopisto.
- *Kettunen E, Lukkarinen H, Kääriäinen M & Salminen L (2013) Hoitotyön opettajan kliininen osaaminen hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. *Hoitotiede* 25 (1): 24-35.

- Koivula M, Tarkka M-T, Simonen M, Katajisto J& Salminen L (2011) Research utilization among nursing teachers in Finland: a national survey. *Nurse Education Today*. 31 (1): 24-30.
- Kurki J& Nurminen R (2011) Tarvittavan osaamisen mallintaminen ja osaamisen arviointi. Tulevaisuuden erityisosaaminen erikoissairaanhoidossa. Raportteja 113. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Mackenzie K. M (2009) Who should teach clinical skills to nursing students? *British Journal of Nursing*, 18(7), 395–398.
- *Mikkonen K, Ojala T, Sjögren T, Piirainen A, Koskinen C, Koskinen M, Koivula M, Sormunen M, Saaranen T, Salminen L, Koskimäki M, Ruotsalainen H, Lähteenmäki M-L, Wallin O, Mäki-Hakola H& Kääriäinen M (2018) Competence areas of health science teachers - A systematic review of quantitative studies. *Nurse Education Today*. 70, november 2018: 77-86.
- Niela-Vilén H & Hamari L (2016) Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa: Stolt M, Axelin A & Suhonen R (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. 23-34.
- Ortelli T. A (2006) Defining the professional responsibilities of academic nurse educators: the results of a national practice analysis. *Nursing Education Perspectives*, 27(5), 242–246.
- Paton B (2005) Sustaining self: moving beyond the unexpected realities of teaching in practice. *Nursing Inquiry*. 12: 51-59.
- Saarikoski M, Warne T, Kaila P& Leino-Kilpi H (2009) The role of the nurse teacher in clinical practice: an empirical study of Finnish student nurse experiences. *Nurse Education Today*. 29: 595-600.
- Salminen L (2000) Hoitotyön opettajan muotokuva - opettajaan kohdistuvat vaatimukset ja niiden arviointi. Turun yliopisto. *Annales Universitatis Turkuensis*. Sarja C, osa 158.
- Salminen L, Melender H.L& Leino-Kilpi H (2009) The Competence of student nurse teachers. *International Journal of Nursing Education Scholarship*. 6 (1)
- Salminen L, Nuutila L, Hupli M, Heikkilä A & Leino-Kilpi H (2006) Suomalainen terveysalan koulutustutkimus vuosina 1984–2004. *Hoitotiede* 18(2), 69–80.
- *Salminen L, Stolt M, Koskinen S, Katajisto J& Leino-Kilpi H (2013) The competence and the cooperation of nurse educators. *Nurse Education Today*. 33 (11): 1376-1381.
- Scully N.J (2011) The theory- practice gap and skill acquisition: an issue for nursing education *Collegian*. 18 (2): 93-98.
- Suhonen R, Axelin A & Stolt M (2016) Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa: Stolt M, Axelin A & Suhonen R (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. 7-22.
- Sulosaari V& Kajander-Unkuri S (2016) Integroitu kirjallisuuskatsaus. Teoksessa: Stolt M, Axelin A & Suhonen R (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. 107-117.
- Tuomi J & Sarajärvi A (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Tammi:Helsinki.
- Töytäri A, Piirainen A, Tynjälä P, Vanhanen-Nuutinen L, Mäki K& Ilves V (2016) Higher education teachers' descriptions of their own learning: a large-scale study of Finnish Universities of Applied Sciences. *High. Educ. Res. Dev.* 35 (6): 1284-1297.
- *Zlatanovic T, Havnes A& Mausethagen S (2017) Research Review of Nurse Teachers' Competencies. *Vocations and Learnig*. 10 (2): 201-233

Elektroniset lähteet:

- NLN (National League for Nursing) (2013) A Vision for Doctoral Preparation for Nurse Educators. A Living Document from the National League for Nursing. NLN Board of Governors 2013. [www-dokumentti. http://www.nln.org/docs/default-source/about/nln-vision-series-%28position-statements%29/nlnvision_6.pdf](http://www.nln.org/docs/default-source/about/nln-vision-series-%28position-statements%29/nlnvision_6.pdf)
Luettu 3.4.2019.
- Opetusalan ammattijärjestö (2019) Opettajana toisella asteella. [www-dokumentti. https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-toisella-asteella/](https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-toisella-asteella/)
Luettu 15.3.2019.
- Opetushallitus (2014) Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2014. Määräys 79/011/2014. [www-dokumentti. http://www.oph.fi/download/162460_sosiaali_ja_terveysalan_pt_01082015.pdf](http://www.oph.fi/download/162460_sosiaali_ja_terveysalan_pt_01082015.pdf)
Luettu 15.3.2019.
- Opetusministeriö (2006) Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. [www-dokumentti. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf) Luettu 15.3.2019.
- Oulun ammattikorkeakoulu (2019) Opetussuunnitelmat 2016-2017. Ammattikorkeakoulututkinnot. [www-dokumentti. https://www.oamk.fi/opinto-opas/opintojen-sisalto/opetussuunnitelmat?opas=2016-2017](https://www.oamk.fi/opinto-opas/opintojen-sisalto/opetussuunnitelmat?opas=2016-2017) Luettu 15.3.2019.
- Paaso A (2012) Osaava ammatillinen opettaja 2020. Ammattikasvatuksen aikakauskirja. [www-dokumentti. https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2012_3_lehti.pdf#page=47](https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2012_3_lehti.pdf#page=47) Luettu 15.3.2019.
- Paaso A, Korento K (2010) Osaava opettaja 2010-2020. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osaaminen. Loppuraportti. [www-dokumentti. https://www.oph.fi/download/122130_Osaava_opettaja_2010-2020.pdf](https://www.oph.fi/download/122130_Osaava_opettaja_2010-2020.pdf) Luettu 15.3.2019.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 2013/546. [www-dokumentti. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130546](https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130546) Luettu 15.3.2019.
- Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 2010/1168. [www-dokumentti. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101168](https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101168) Luettu 15.3.2019.

Taulukko 1. Käytetyt hakusanat tietokannoittain.

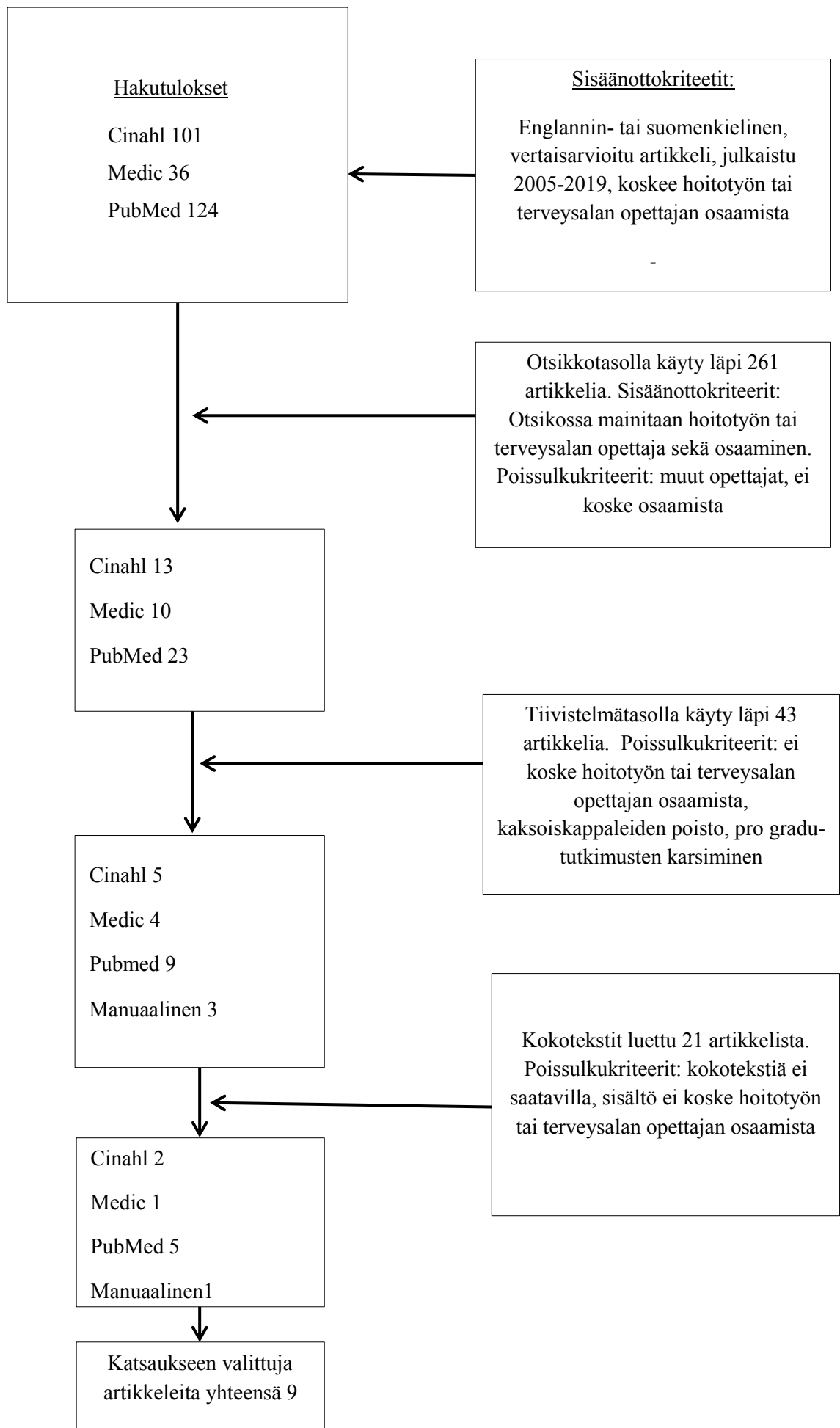
Tietokanta	Hakusanat/Hakulauseke
Chinal	nurse OR nursing AND teacher OR teachers OR lecturer AND professional competence OR professional partial OR professional skills
Medic	hoitot* terveysala* AND opet* AND osaaminen ”ammatillinen osaaminen”
PubMed	Nurse AND teacher AND professional competece

Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

<u>Sisäänottokriteerit</u>	<u>Poissulkukriteerit</u>
Suomen- tai englanninkielinen	Ei koske opettajan osaamista
Vertaisarvioitu	Koskee muita kuin hoitotyön- tai terveysalan opettajia
Julkaistu vuosina 2005-2019	Ei koske hoitotyön- tai terveysalan opettajan osaamista
Koskee hoitotyön tai terveysalan opettajan osaamista	

Kuvio 1. Aineiston hakuprosessin eteneminen.

Taulukko 3. Kirjallisuuskatsaukseen mukaan otetut artikkelit

Artikkeli, maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Tutkimusmenetelmä	Aineisto	Keskeiset asiat
Hsu (2006) An analysis of clinical teacher behaviour in a nursing practicum in Taiwan.	Tarkoituksena tutkia hoitajien opettajien käyttäytymistä kliinisessä ympäristössä. Tavoitteena tunnistaa ja arvioida sairaanhoitajan opettajalle havaittuja opetuskäyttäytymistä (tietämys, asenteet ja taidot), opettaessaan kliinisessä ympäristössä.	Havainnointi Sisällönanalyysi	10 sairaanhoitajien opettajaa	Syntyneet kliinisen opetuksen teemat sisälsivät opetustavoitteet, opettajan osaamisen ja opetukseen sitoutumisen
Chitsabesan ym. (2006) Describing clinical teachers' characteristics and behaviours using critical incidents and repertory grids. Iso-Britannia.	Kuvailla korkean tason opettajaominaisuuksia ja määritellä niiden yhteyksiä matala-asteiseen käyttäytymiseen	Haastattelu Sisällönanalyysi	24 haastateltavaa jotka koostuivat sairaanhoitajien kouluttajista, opiskelijoista sekä potilaista	Tunnistettiin erilaisia suositeltuja korkean tason opettajaominaisuuksia ja niihin liittyviä matala-asteista käyttäytymistä
Guy ym. (2011) Reframing the Australian nurse teacher competencies: Do they reflect the 'REAL' world of nurse teacher	Tavoitteena tutkia sairaanhoitajien opettajien käsityksiä siitä, miten Australian sairaanhoitajien opettajien nykyiset taidot soveltuvat käytäntöön ja muokata näitä taitoja niin, että ne vastaisivat nykyistä käytäntöä.	Fokusryhmä Puhelinhaastattelu kyselylomake Sisällönanalyysi Tilastolliset menetelmät	30 sairaanhoitajien opettajaa	Suurin osa taidoista heijastaa vastaajien rooleja sairaanhoitajien opettajina. Osaamista voidaan parantaa teknologian, kulttuurinäkökohtien ja kielen aloilla. Jonkin verran oli huolta opetuksen taitojen ja pätevyyden

LIITE 4

practice? Australia.				puutteesta. Enemmän huomiota olisi kiinnitettävä monikulttuurisiin ominaisuuksiin.
Kettunen ym.(2013) Hoitotyön opettajien kliininen osaaminen hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. Suomi.	Tarkoituksena oli kuvailla hoitotyön opettajien kliinistä osaamista hoitotyön opiskelijoiden arvioimana	Kyselylomake Tilastolliset menetelmät Sisällönanalyysi	1241 hoitotyön opiskelijaa	Tutkimus kuvailee hoitotyön opettajien kliinistä osaamista hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. Lisäksi kuvataan opiskelijoiden odotuksia hoitotyön opettajien kliinisestä osaamisesta ja menetelmistä joilla opettajien osaamista voidaan kehittää.
Zlatanovic ym.(2017) Research Review of Nurse Teachers' Competenci es. Norja.	Pyritään selvittämään empiiristen tutkimusten avulla, miten sairaanhoitajien opettajien osaamista käsitellään nykyisessä tutkimuksessa. Tarkastellaan sairaanhoitajien opettajien osaamista ja sitä miten tutkimukset tunnistavat, kuvaavat ja käsitteellistävät nämä taidot.	Systemaattinen kirjallisuuskatsau s Teema-analyysi	25 tutkimusartikkelia.	Teema-analyysin tuloksena syntyi viisi pääaihetta: akateeminen osaaminen, hoitotyön osaaminen, asenteet, pedagoginen osaaminen, hallinto ja digitaalitekniikka
Mikkonen ym.(2018) Competence areas of health science	Tavoitteena kuvata terveysalan opettajien osaamista ja siihen liittyviä tekijöitä	Systemaattinen kirjallisuuskatsau s Narratiivinen analyysi	6 määrällistä tutkimusartikkelia	Terveystieteiden opettajien ydinosaamisalueita olivat osaaminen, asenteet sekä taidot.

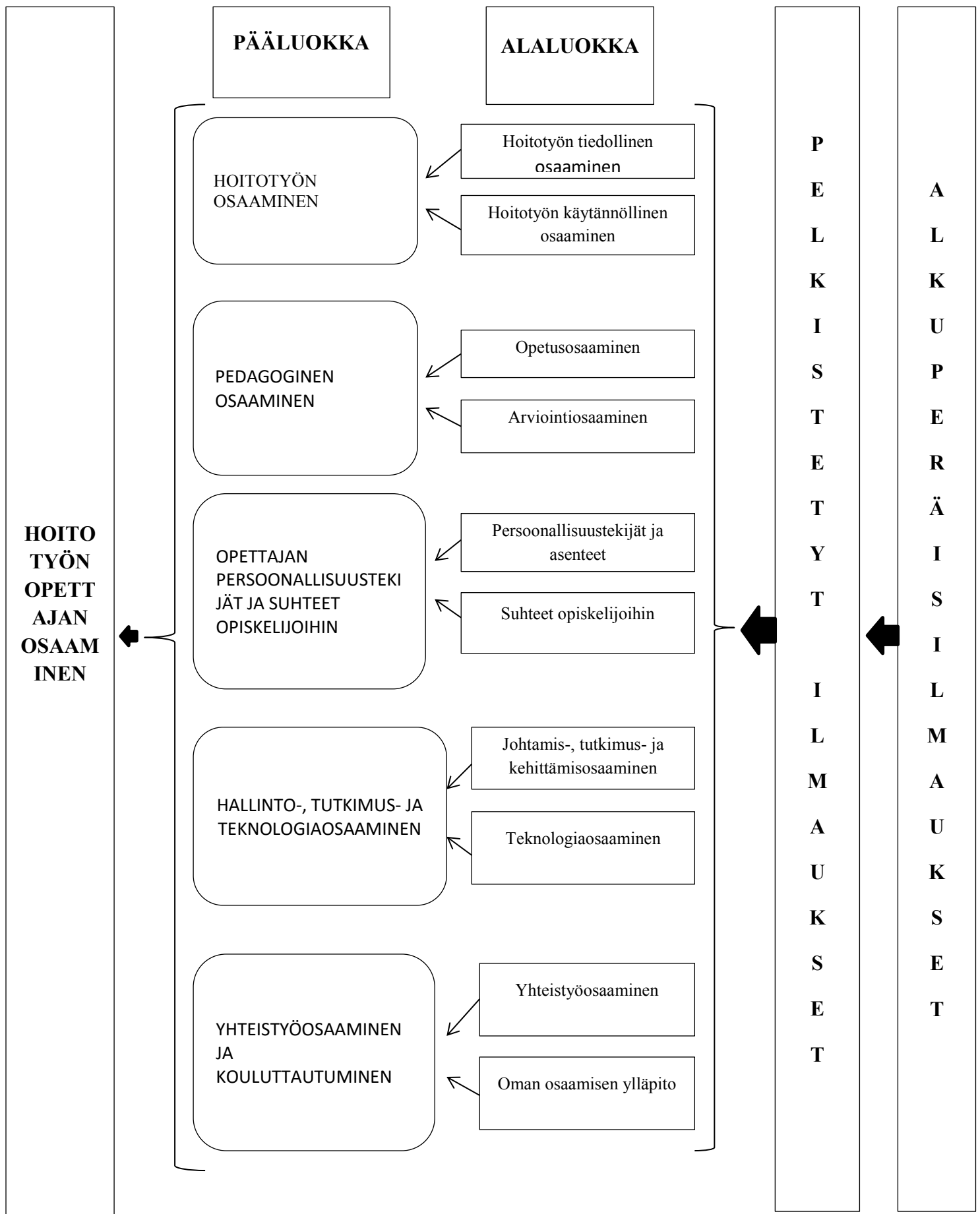
LIITE 4

teachers - A systematic review of quantitative studies. Suomi.				Terveystieteiden opettajat arvioivat oman osaamisensa olevan korkeaa. Yrittäjyyteen ja johtamiseen liittyvää taitoa oltiin arvioitu keskiarvoiseksi. Yleisimpiä tekijöitä, jotka vaikuttavat osaamiseen, olivat opettajien asema, terveydenhuollon kokemus, ikä, tutkimustoiminta, akateeminen tutkinto ja se, millaisessa organisaatiossa he työskentelevät.
Salminen ym.(2013) Suomi.	Tarkoituksena arvioida sairaanhoitajien kouluttajien osaamista omien arvioidensa perusteella ja kuvata opettajien välistä yhteistyötä	Strukturoitu kyselylomake Tilastolliset menetelmät	342 sairaanhoitajien kouluttajaa 14:sta ammattikorkeakoulusta	Sairanhoitajien kouluttajien pätevyys vaihteli keskiarvosta 2,85 - 4,66. Opettajat arvioivat pätevyytensä korkeammaksi verrattuna opiskelijoihin. Matalin pistemäärä annettiin koskien opetustaitoja.
Holopainen ym.(2007) Nurse teacherhood: systematic descriptive review and content analysis. Suomi.	Tavoitteena oli kuvata suomalaisia ja kansainvälisiä tutkimuksia sairaanhoitajien opettajuudesta 1 / 1990–4 / 2004.	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus Sisällönanalyysi	207 hoitotyön tutkimusta ja suomalaista väitöskirjaa	Tutkimusten aiheet jaettiin kolmeen luokkaan: opetuksen laajentaminen, opettajan opetuksen osaaminen ja sen kehittäminen sekä sairaanhoitaja opettaja ja työyhteisön jäsen. Kahdesta ensimmäisestä luokasta tehtyjen

LIITE 4

				tutkimusten määrä oli kasvanut kun taas kolmannen teeman tutkimukset olivat vähentyneet.
Davis ym. (2005) Proposed nurse educator competencies: development and validation of a model. Yhdysvallat.	Kuvata ideologioita, arvoja, olennaista ydinosaamista ja osaamista, joiden ajatellaan olevan välttämättömiä kaikille sairaanhoitajien opettajille	Kyselylomake Tilastolliset menetelmät	499 hoitotyön opettajaa, 51 hoitotyön koulutuksen ylläpitäjää	Vastaajien mielestä kaikki alkuperäisessä kyselyssä mainitut 35 osaamistekijää olivat tärkeitä opettajien osaamisessa. Erittäin tärkeitä olivat harjoitteluohjauksen antaminen, opetussuunnitelman määrittely yleisten tavoitteiden mukaisesti, sopivien oppimiskokemusten suunnittelu, tehokas kommunikointi sekä roolimallina ja ohjaajana toimiminen.

Kuvio 2. Sisällönanalyysin eteneminen tutkielmassa.

Kuvio 3. Narratiivisen synteessin eteneminen tutkielmassa.

